

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

advies 59.431/3
van 17 juni 2016

over

een voorontwerp van wet ‘tot
invoering van een nieuwe
jaarlijkse taks op de
kredietinstellingen in de plaats
van de bestaande jaarlijkse
taksen, van de
aftrekbeperkende maatregelen
in de vennootschapsbelasting
en van de bijdrage voor de
financiële stabiliteit’

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

avis 59.431/3
du 17 juin 2016

sur

un avant-projet de loi
‘instaurant une nouvelle taxe
annuelle sur les établissements
de crédit en remplacement des
taxes annuelles existantes, des
mesures de limitation de
déductions à l'impôt des
sociétés et de la contribution à
la stabilité financière’

Op 18 mei 2016 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Financiën verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet ‘tot invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in de plaats van de bestaande jaarlijkse taksen, van de aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en van de bijdrage voor de financiële stabiliteit’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 14 juni 2016. De kamer was samengesteld uit Jo BAERT, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Johan PUT en Bruno PEETERS, assessoren, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Frédéric VANNESTE, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jo BAERT, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 17 juni 2016.

*

Le 18 mai 2016, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre des Finances à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi ‘instaurant une nouvelle taxe annuelle sur les établissements de crédit en remplacement des taxes annuelles existantes, des mesures de limitation de déductions à l'impôt des sociétés et de la contribution à la stabilité financière’.

L'avant-projet a été examiné par la troisième chambre le 14 juin 2016. La chambre était composée de Jo BAERT, président de chambre, Jeroen VAN NIEUWENHOVE et Koen MUYLLE, conseillers d'État, Johan PUT et Bruno PEETERS, assesseurs, et Greet VERBERCKMOES, greffier.

Le rapport a été présenté par Frédéric VANNESTE, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jo BAERT, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 17 juin 2016.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt tot de invoering van een nieuwe bankentaks ter vervanging van de bestaande jaarlijkse taksen op kredietinstellingen, namelijk de abonnementstaks (boek IIbis van het Wetboek der Successierechten: jaarlijkse taks op de collectieve beleggingsinstellingen, op de kredietinstellingen en op de verzekeringsondernemingen), de jaarlijkse taks op de kredietinstellingen (boek II, titel XI, van het Wetboek Diverse Rechten en Taksen), bepaalde aftrekbeperkende maatregelen inzake vennootschappen (de beperking van de aftrek van overgedragen verliezen, van de DBI-aftrek en van de aftrek voor risicokapitaal, zoals bepaald in artikel 207, vierde tot achtste lid, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992, hierna: WIB 92) en de bijdrage voor de financiële stabiliteit in de zin van de wet van 28 december 2011.²

Daartoe worden de bepalingen in verband met de heffingsgrondslag en het aanslagpercentage van de abonnementstaks vervangen in boek II, titel XI, van het Wetboek Diverse Rechten en Taksen, waardoor de bestaande regeling in de praktijk wordt opgeheven (hoofdstuk II van het ontwerp). De nieuwe bankentaks komt enkel ten laste van de kredietinstellingen, en niet van de verzekeringsmaatschappijen of de collectieve beleggingsinstellingen. Voor die laatste wordt in de memorie van toelichting vermeld dat een analoge vereenvoudiging van de belastingen die daarop betrekking hebben, later zal worden bekeken.

Om een en ander te realiseren bevat het ontwerp ook wijzigingen aan het Wetboek der Successierechten (hoofdstuk 3, afdeling 1, van het ontwerp) en het WIB 92 (hoofdstuk 3, afdeling 2, van het ontwerp).³

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de conformiteit met hogere rechtsnormen verstaan.

² Wet van 28 december 2011 ‘tot invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit en tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito’s, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten’.

³ De wet van 28 december 2011, die de bijdrage van de banken voor de financiële stabiliteit regelt, wordt door het ontwerp niet gewijzigd. De aanpassingen van de relevante bepalingen van die wet zijn opgenomen in het ontwerp van wet ‘tot omzetting van diverse bepalingen van Richtlijn 2014/59/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Richtlijn 82/891/EEG van de Raad en de Richtlijnen 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU en 2013/36/EU en de Verordeningen (EU) nr. 1093/2010 en (EU) nr. 648/2012, van het Europees Parlement en de Raad’, waarover de Raad van State op 27 april 2016 het advies 59.222/2 heeft gegeven (*Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1831/001).

Voor het aanslagjaar 2016 wordt voorzien in een overgangsregeling (hoofdstuk4 van het ontwerp, dat de artikelen 14 en 15 omvat).

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

3. Het gemiddelde bedrag van de schulden van de kredietinstelling tegenover cliënten wordt als heffingsgrondslag voor de nieuwe bankentaks genomen. Het gaat om “het rekenkundig gemiddelde van de bedragen die op het einde van iedere maand van het bedoelde jaar overeenkomstig de voorschriften van de Nationale Bank van België in het kader van de territoriale rapportering moeten worden vermeld op lijn 229 in tabel 00.20 ‘Schulden tegenover cliënten’ (kolom 05, Totaal bedrag) van het Schema A” (ontworpen artikel 201¹¹ van het Wetboek Diverse Rechten en Taksen). De keuze voor dit criterium wordt verduidelijkt in de toelichting bij artikel 2:

“Deze heffingsgrondslag is weliswaar niet gelinkt aan het risicoprofiel van de financiële instellingen maar heeft in vergelijking met de andere opties die werden onderzocht de volgende voordelen:

- incentive voor delokalisatie wordt beperkt;
- deze heffingsgrondslag realiseert de gewenste taks shift zonder extreme verschuivingen; de bijdragen weerspiegelen het ‘marktaandeel’ van elke betalende instelling.”

De vraag rijst of de klassieke depositobanken hierdoor niet benadeeld worden ten aanzien van de meer risicovolle investeringsbanken. Een kredietinstelling die haar activiteiten in grotere mate financiert met “schulden tegenover cliënten”, zal immers een hogere belasting betalen dan een instelling die meer gebruik maakt van andere financieringsmiddelen.

Volgens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof is een verschil in behandeling slechts verenigbaar met de grondwettelijke beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie, wanneer dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betrokken maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.⁴ Zoals bekend, geldt het gelijkheids- en niet-discriminatiebeginsel ook in belastingzaken. Bij artikel 172 van de Grondwet wordt de toepasselijkheid van de grondwettelijke regels van gelijkheid en van niet-discriminatie (artikelen 10 en 11 van de Grondwet) bevestigd in fiscale aangelegenheden. Deze bepaling is immers een precisering of een bijzondere toepassing van het in artikel 10 van de Grondwet algemeen geformuleerde gelijkheidsbeginsel.

⁴ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Zie bv. GwH 17 juli 2014, nr. 107/2014, B.12; GwH 25 september 2014, nr. 141/2014, B.4.1; GwH 30 april 2015, nr. 50/2015, B.16; GwH 18 juni 2015, nr. 91/2015, B.5.1; GwH 16 juli 2015, nr. 104/2015, B.6.

Daarover meer specifiek om toelichting verzocht, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Er is geen onverenigbaarheid met Basel II. Schulden tegenover cliënten is dezelfde heffingsgrondslag als de spaardeposito's die als heffingsgrondslag gebruikt werden voor bv. de abonnementstaks, maar dan ruimer, waardoor alle soorten deposito's eronder vallen.

Bepaalde banken boden hun klanten producten aan die net buiten de zgn. abonnementstaks vielen, wat nu niet meer mogelijk is. De ruimere heffingsgrondslag schulden tegenover cliënten betekent dus een voordeel voor de klassieke spaarbanken omdat andere bankgroepen, zoals de grootbanken en de bijkantoren van buitenlandse banken, nu proportioneel meer zullen bijdragen.

Schulden tegenover cliënten is bovendien een niet-delokaliseerbare heffingsgrondslag, in tegenstelling tot risico-gewogen heffingsgrondslagen, waarbij bepaalde balanselementen verschoven kunnen worden binnen grote bankgroepen om minder bankentaksen bij te dragen in een bepaald land. Het resultaat van de nieuwe bankentaks zal dus zijn dat grootbanken en bijkantoren van buitenlandse banken proportioneel meer zullen bijdragen dan voorheen en spaarbanken minder.”

Daarmee wordt de verschillende behandeling tussen spaarbanken en investeringsbanken echter niet verantwoord. Het verdient aanbeveling om daarvoor in de memorie van toelichting een nadere verantwoording te geven. Er zal moeten worden verduidelijkt dat er geen meer adequate criteria beschikbaar zijn die het marktaandeel van de instellingen weerspiegelen en die eveneens het risico op delokalisatie beperkt houden.

Artikel 4

4. Enkele kredietinstellingen die geen klassieke bankenactiviteit uitoefenen, maar eerder als dienstverstrekker in de financiële sector optreden, worden vrijgesteld van de nieuwe bankentaks. Het gaat meer bepaald om de Euroclear Bank SA/NV en The Bank of New York Mellon SA/NV.

Voor die uitsluiting geeft de gemachtigde de volgende verantwoording:

“Euroclear Bank S.A./N.V. is een vereffeningsinstelling (settlement institution) en BNYM S.A./N.V. is een met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instelling (assimilated settlement institution) zoals bepaald bij het Koninklijk besluit houdende het statuut van de vereffeningsinstellingen en de met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen. Verordening (EU) Nr. 909/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende de verbetering van de effectenafwikkeling in de Europese Unie, betreffende centrale effectenbewaarinstellingen en tot wijziging van Richtlijnen 98/26/EG en 2014/65/EU en Verordening (EU) nr. 236/2012, bevat specifieke regels wat betreft welke activiteiten deze specifieke kredietinstellingen mogen ontwikkelen.

Deze specifieke kredietinstellingen oefenen niet de typische activiteit van een kredietinstelling uit, met name klantendeposito's werven en kredieten aan de economie verstrekken. Euroclear Bank S.A./N.V. bv. biedt geen bankdiensten aan aan retail klanten, noch aan bedrijven. BNYM S.A./N.V. biedt zeer beperkte bankdiensten aan, maar enkel in het kader van de activiteiten als een met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instelling.

De activiteiten die deze specifieke kredietinstellingen ontwikkelen hebben een impact op hun balans: daar waar de balans van traditionele banken gedreven wordt door de activa (klantendeposito's worden gebruikt om kredieten te verstrekken), wordt de balans van deze specifieke kredietinstellingen gedreven door de passiva. Zij bepalen dus niet zelf welke bedragen klanten bij hen plaatsen. Deze korte-termijn deposito's blazen de balans op, maar worden op geen enkele manier gebruikt als een financiële hefboom om risicoposities inzake kredietverstrekking op te bouwen.

Ten slotte spelen ook economische belangen voor België: de betrokken activiteiten zijn puur internationaal van aard, verbonden aan het streven om in België een cluster te creëren van ondersteunende activiteiten met een internationale en zelfs mondiale schaal voor financiële diensten, buiten de traditionele activiteiten van commercieel en investeringsbankieren. De bankentaks zou de opgebouwde positie in gedrang kunnen brengen, met delokalisatie als gevolg. De bankentaks toepassen op die entiteiten die specifieke internationale diensten ontwikkelen, zou ongewenste economische schade kunnen veroorzaken.”

Voor zover die uitsluiting al een verschil in behandeling teweegbrengt tussen twee vergelijkbare categorieën, blijkt uit het antwoord van de gemachtigde dat ze in overeenstemming kan worden geacht met het grondwettelijke beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Artikel 14

5. De gemachtigde verstrekke nog de volgende toelichting bij de overgangsregeling in artikel 14 van het ontwerp:

“Het begrip aanslagjaar heeft inzake het Wetboek diverse rechten en taksen een andere betekenis dan inzake directe belastingen. Hierin wordt met aanslagjaar het jaar bedoeld waarin de belasting opeisbaar wordt en moet worden betaald (cf. artikel 201/13) en waarin de aangifte moet worden ingediend (cf. artikel 201/14). De taks heeft dus alle kenmerken van een indirecte belasting waarbij het tijdstip van aangifte en betaling samenvallen (behalve voor het overgangsjaar 2016). Er moet dus niet worden ingekohierd en er is evenmin sprake van de verzending van een aanslagbiljet.

Zo bepaalt het nieuwe artikel 201/12 (art. 2 van het ontwerp) dat de bankentaks verschuldigd is op het gemiddeld bedrag van de schulden tegenover cliënten in het jaar voorafgaand aan het aanslagjaar. De enige bedoeling van de overgangsbepaling is om uitsluitend voor het overgangsjaar 2016 een ander tijdstip voor het vaststellen van de heffingsgrondslag te voorzien (namelijk de schulden tegenover cliënten op 31 december 2015), om de eenvoudige reden dat dit bedrag op dit ogenblik vaststaat en niet meer voor manipulatie vatbaar is. Juist om manipulatie te vermijden voor de volgende jaren wordt het rekenkundig gemiddelde genomen van de bedragen op het einde van elke maand.

Anderzijds voorziet artikel 14 een specifieke afwijking voor het tijdstip waarop moet betaald worden (nl. 15 november 2016) tegenover 1 juli voor de volgende jaren.”

Artikel 15

6. Bij de overgangsregeling in artikel 15 van het ontwerp rijst de vraag hoe die moet worden toegepast op de twee banken die zijn uitgesloten van de nieuwe bankentaks. Voor deze banken bedraagt de belasting nul euro, omdat zij er niet aan onderworpen zijn. Betekent dit dat zij voor het aanslagjaar 2016 de jaarlijkse taksen en de financiële bijdrage zoals omschreven in artikel 15 van het ontwerp volledig kunnen terugtrekken? Zo ja, wat is hiervoor de verantwoording? Op deze vragen gaf de gemachtigde het volgende antwoord:

“Het bedrag dat deze specifieke kredietinstellingen betalen is zeer beperkt: de specifieke kredietinstellingen zijn immers niet onderworpen aan de zgn. NIA bankentaks en betalen geen jaarlijkse taksen (zgn. abonnementstaks en jaarlijkse taks kredietinstellingen) wegens het ontbreken van de heffingsgrondslag (spaardeposito's). Wat de bijdrage voor de financiële stabiliteit betreft zijn ze onderworpen aan een speciaal regime, opgenomen in de Wet van 28 december 2011 (art. 3).

Het is niet de bedoeling dat de bijdrage voor de financiële stabiliteit, indien die reeds betaald werd, in voorkomend geval integraal wordt teruggestort. In die zin is artikel 15 duidelijk: ‘de voor het aanslagjaar 2016 betaalde bedragen [...] worden in mindering gebracht van het bedrag dat in het aanslagjaar 2016 moet worden betaald bij toepassing van deze wet’. Indien er niets moet worden betaald, kan er ook niets in mindering worden gebracht. In voorkomend geval, kan een bijkomende verduidelijking worden toegevoegd in de memorie.”

Zo begrepen, lijkt de betrokken overgangsbepaling echter mogelijk een nieuwe verschillende behandeling in te houden van de vrijgestelde banken: indien zij de voor het aanslagjaar 2016 oorspronkelijk verschuldigde bijdrage reeds hebben betaald bij de inwerkingtreding van de aan te nemen wet, zal die blijkbaar niet worden gerestitueerd, terwijl in het andere geval die bijdrage niet meer moet worden betaald. Vraag is of dat werkelijk de bedoeling is. De ontworpen regeling zal zo nodig moeten worden aangepast om discriminatie te vermijden.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique ¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet d'instaurer une nouvelle taxe bancaire en remplacement des taxes annuelles existantes sur les établissements de crédit, à savoir la taxe d'abonnement (livre IIbis du Code des droits de succession : taxe annuelle sur les organismes de placement collectif, sur les établissements de crédit et sur les sociétés d'assurances), la taxe annuelle sur les établissements de crédit (livre II, titre XI, du Code des droits et taxes divers), certaines mesures de limitation de déductions concernant les sociétés (la limitation de la déduction des pertes reportées, de la déduction RDT et de la déduction pour capital à risque, au sens de l'article 207, alinéas 4 à 8, du Code des impôts sur les revenus 1992, ci-après : CIR 92) et la contribution de stabilité financière au sens de la loi du 28 décembre 2011 ².

C'est à cette fin que sont remplacées les dispositions relatives à la base imposable et au pourcentage d'imposition de la taxe d'abonnement dans le livre II, titre XI, du Code des droits et taxes divers, ce qui revient dans la pratique à abroger le régime actuel (chapitre II du projet). La nouvelle taxe bancaire est uniquement à charge des établissements de crédit et non des sociétés d'assurance ou des organismes de placement collectif. Pour ces derniers, l'exposé des motifs précise qu'une simplification analogue de leur imposition sera étudiée ultérieurement.

Pour atteindre ces objectifs, le projet contient également des modifications du Code des droits de succession (chapitre 3, section 1re, du projet) et du CIR 92 (chapitre 3, section 2, du projet) ³.

Un régime transitoire est prévu pour l'exercice d'imposition 2016 (chapitre 4 du projet, qui comprend les articles 14 et 15).

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique », la conformité aux normes supérieures.

² Loi du 28 décembre 2011 'instaurant une contribution de stabilité financière et modifiant l'arrêté royal du 14 novembre 2008 portant exécution de la loi du 15 octobre 2008 portant des mesures visant à promouvoir la stabilité financière et instituant en particulier une garantie d'État relative aux crédits octroyés et autres opérations effectuées dans le cadre de la stabilité financière, en ce qui concerne la protection des dépôts, des assurances sur la vie et du capital de sociétés coopératives agréées, et modifiant la loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers'.

³ La loi du 28 décembre 2011, qui règle la contribution de stabilité financière des banques, n'est pas modifiée par le projet. Les adaptations des dispositions pertinentes de cette loi figurent dans le projet de loi 'transposant diverses dispositions de la directive 2014/59/UE du Parlement européen et du Conseil du 15 mai 2014 établissant un cadre pour le redressement et la résolution des établissements de crédit et des entreprises d'investissement et modifiant la directive 82/891/CEE du Conseil ainsi que les directives du Parlement européen et du Conseil 2001/24/CE, 2002/47/CE, 2004/25/CE, 2005/56/CE, 2007/36/CE, 2011/35/UE, 2012/30/UE et 2013/36/UE et les règlements du Parlement européen et du Conseil (UE) n° 1093/2010 et (UE) n° 648/2012', sur lequel le Conseil d'État a donné, le 27 avril 2016, l'avis 59.222/2 (*Doc. parl.*, Chambre, 2015-16, n° 54-1831/001).

EXAMEN DU TEXTE

Article 2

3. Le montant moyen des dettes de l'établissement de crédit envers la clientèle sert de base d'imposition pour la nouvelle taxe bancaire. Il s'agit de « la moyenne arithmétique des montants qui, conformément aux règles de la Banque nationale de Belgique dans le cadre de la communication territoriale, doivent être mentionnés, à la fin de chaque mois de l'année visée, à la ligne 229 du tableau 00.20 'Dettes envers la clientèle' (colonne 05, Montant total) du Schéma A » (article 201¹¹, en projet, du Code des droits et taxes divers). Le choix de ce critère est expliqué dans le commentaire de l'article 2 :

« Il est vrai que cette base imposable ne tient pas compte du profil de risque des institutions financières. Elle présente cependant, par rapport aux autres options envisagées, les avantages suivants :

- l'incitant aux délocalisations est limité ;
- cette base imposable réalise le tax shift souhaité sans déplacements extrêmes. Les contributions visent à refléter la 'part de marché' de chaque institution contributrice ».

La question se pose de savoir si les banques de dépôts classiques ne sont pas ainsi lésées par rapport aux banques d'investissement plus risquées. Un établissement de crédit qui finance en majeure partie ses activités par des « dettes envers la clientèle » paiera en effet un impôt plus élevé que l'établissement qui recourt davantage à d'autres modes de financement.

Selon la jurisprudence de la Cour constitutionnelle, une différence de traitement ne peut se concilier avec les principes constitutionnels d'égalité et de non-discrimination que si cette différence repose sur un critère objectif et si elle est raisonnablement justifiée. L'existence d'une telle justification doit s'apprécier en tenant compte du but et des effets de la mesure concernée ainsi que de la nature des principes en cause ; le principe d'égalité et de non-discrimination est violé lorsqu'il n'existe pas de rapport raisonnable de proportionnalité entre les moyens employés et le but visé⁴. Nul n'ignore que le principe d'égalité et de non-discrimination s'applique également en matière fiscale. L'article 172 de la Constitution confirme l'applicabilité des règles constitutionnelles d'égalité et de non-discrimination (articles 10 et 11 de la Constitution) en matière d'impôts. Cette disposition constitue en effet une précision ou une application particulière du principe général d'égalité formulé à l'article 10 de la Constitution.

Invité à fournir plus spécifiquement des précisions à cet égard, le délégué a communiqué ce qui suit :

« Er is geen onverenigbaarheid met Basel II. Schulden tegenover cliënten is dezelfde heffingsgrondslag als de spaardeposito's die als heffingsgrondslag gebruikt werden voor bv. de abonnementstaks, maar dan ruimer, waardoor alle soorten deposito's eronder vallen.

⁴ Jurisprudence constante de la Cour constitutionnelle. Voir par exemple C.C., 17 juillet 2014, n° 107/2014, B.12 ; C.C., 25 septembre 2014, n° 141/2014, B.4.1 ; C.C., 30 avril 2015, n° 50/2015, B.16 ; C.C., 18 juin 2015, n° 91/2015, B.5.1 ; C.C., 16 juillet 2015, n° 104/2015, B.6.

Bepaalde banken boden hun klanten producten aan die net buiten de zgn. abonnementstaks vielen, wat nu niet meer mogelijk is. De ruimere heffingsgrondslag schulden tegenover cliënten betekent dus een voordeel voor de klassieke spaarbanken omdat andere bankgroepen, zoals de grootbanken en de bijkantoren van buitenlandse banken, nu proportioneel meer zullen bijdragen.

Schulden tegenover cliënten is bovendien een niet-delokaliseerbare heffingsgrondslag, in tegenstelling tot risico-gewogen heffingsgrondslagen, waarbij bepaalde balanselementen verschoven kunnen worden binnen grote bankgroepen om minder bankentaksen bij te dragen in een bepaald land. Het resultaat van de nieuwe bankentaks zal dus zijn dat grootbanken en bijkantoren van buitenlandse banken proportioneel meer zullen bijdragen dan voorheen en spaarbanken minder ».

Ceci ne justifie cependant pas la différence de traitement entre les banques d'épargne et les banques d'investissement. Il est recommandé de fournir une plus ample justification à ce sujet dans l'exposé des motifs. Il faudra préciser qu'il n'y a pas de critères plus adéquats disponibles qui reflètent la part de marché des établissements et qui permettent également de limiter le risque de délocalisation.

Article 4

4. Quelques établissements de crédit qui n'exercent pas d'activités bancaires classiques mais qui agissent plutôt comme prestataires de services dans le secteur financier sont exonérés de la nouvelle taxe bancaire. Il s'agit plus précisément de l'Euroclear Bank SA/NV et de The Bank of New York Mellon SA/NV.

Le délégué justifie cette exclusion comme suit :

« Euroclear Bank S.A./N.V. is een vereffeningsinstelling (settlement institution) en BNYM S.A./N.V. is een met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instelling (assimilated settlement institution) zoals bepaald bij het Koninklijk besluit houdende het statuut van de vereffeningsinstellingen en de met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen. Verordening (EU) Nr. 909/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende de verbetering van de effectenafwikkeling in de Europese Unie, betreffende centrale effectenbewaarinstellingen en tot wijziging van Richtlijnen 98/26/EG en 2014/65/EU en Verordening (EU) nr. 236/2012, bevat specifieke regels wat betreft welke activiteiten deze specifieke kredietinstellingen mogen ontwikkelen.

Deze specifieke kredietinstellingen oefenen niet de typische activiteit van een kredietinstelling uit, met name klantendeposito's werven en kredieten aan de economie verstrekken. Euroclear Bank S.A./N.V. bv. biedt geen bankdiensten aan aan retail klanten, noch aan bedrijven. BNYM S.A./N.V. biedt zeer beperkte bankdiensten aan, maar enkel in het kader van de activiteiten als een met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instelling.

De activiteiten die deze specifieke kredietinstellingen ontwikkelen hebben een impact op hun balans : daar waar de balans van traditionele banken gedreven wordt door de activa (klantendeposito's worden gebruikt om kredieten te verstrekken), wordt de balans van deze specifieke kredietinstellingen gedreven door de passiva. Zij bepalen dus niet zelf welke bedragen klanten bij hen plaatsen. Deze korte-termijn deposito's blazen de balans op, maar worden op geen enkele manier gebruikt als een financiële hefboom om risicoposities inzake kredietverstrekking op te bouwen.

Ten slotte spelen ook economische belangen voor België : de betrokken activiteiten zijn puur internationaal van aard, verbonden aan het streven om in België een cluster te creëren van ondersteunende activiteiten met een internationale en zelfs mondiale schaal voor financiële diensten, buiten de traditionele activiteiten van commercieel en investeringsbankieren. De bankentaks zou de opgebouwde positie in gedrang kunnen brengen, met delokalisatie als gevolg. De bankentaks toepassen op die entiteiten die specifieke internationale diensten ontwikkelen, zou ongewenste economische schade kunnen veroorzaken ».

Si tant est que cette exclusion entraîne une différence de traitement entre deux catégories comparables, il ressort de la réponse du délégué qu'elle peut être réputée conforme au principe constitutionnel d'égalité et de non-discrimination.

Article 14

5. Le délégué a encore fourni l'explication suivante en ce qui concerne le régime transitoire prévu à l'article 14 du projet :

« Het begrip aanslagjaar heeft inzake het Wetboek diverse rechten en taken een andere betekenis dan inzake directe belastingen. Hierin wordt met aanslagjaar het jaar bedoeld waarin de belasting opeisbaar wordt en moet worden betaald (cf. artikel 201/13) en waarin de aangifte moet worden ingediend (cf. artikel 201/14). De taks heeft dus alle kenmerken van een indirecte belasting waarbij het tijdstip van aangifte en betaling samenvallen (behalve voor het overgangsjaar 2016). Er moet dus niet worden ingekohierd en er is evenmin sprake van de verzending van een aanslagbiljet.

Zo bepaalt het nieuwe artikel 201/12 (art. 2 van het ontwerp) dat de bankentaks verschuldigd is op het gemiddeld bedrag van de schulden tegenover cliënten in het jaar voorafgaand aan het aanslagjaar. De enige bedoeling van de overgangsbepaling is om uitsluitend voor het overgangsjaar 2016 een ander tijdstip voor het vaststellen van de heffingsgrondslag te voorzien (namelijk de schulden tegenover cliënten op 31 december 2015), om de eenvoudige reden dat dit bedrag op dit ogenblik vaststaat en niet meer voor manipulatie vatbaar is. Juist om manipulatie te vermijden voor de volgende jaren wordt het rekenkundig gemiddelde genomen van de bedragen op het einde van elke maand.

Anderzijds voorziet artikel 14 een specifieke afwijking voor het tijdstip waarop moet betaald worden (nl. 15 november 2016) tegenover 1 juli voor de volgende jaren ».

Article 15

6. Au sujet du régime transitoire prévu à l'article 15 du projet, la question se pose de savoir comment il doit s'appliquer aux deux banques exonérées de la nouvelle taxe bancaire. Pour ces banques, l'impôt est de zéro euro puisqu'elles n'y sont pas soumises. Cela signifie-t-il que pour l'exercice d'imposition 2016, elles peuvent entièrement déduire les taxes annuelles et la contribution financière définies à l'article 15 du projet ? Si oui, quelle en est la justification ? Le délégué a répondu à ces questions en ces termes :

« Het bedrag dat deze specifieke kredietinstellingen betalen is zeer beperkt: de specifieke kredietinstellingen zijn immers niet onderworpen aan de zgn. NIA bankentaks

en betalen geen jaarlijkse taksen (zgn. abonnementstaks en jaarlijkse taks kredietinstellingen) wegens het ontbreken van de heffingsgrondslag (spaardeposito's). Wat de bijdrage voor de financiële stabiliteit betreft zijn ze onderworpen aan een speciaal regime, opgenomen in de Wet van 28 december 2011 (art. 3).

Het is niet de bedoeling dat de bijdrage voor de financiële stabiliteit, indien die reeds betaald werd, in voorkomend geval integraal wordt teruggestort. In die zin is artikel 15 duidelijk : 'de voor het aanslagjaar 2016 betaalde bedragen [...] worden in mindering gebracht van het bedrag dat in het aanslagjaar 2016 moet worden betaald bij toepassing van deze wet'. Indien er niets moet worden betaald, kan er ook niets in mindering worden gebracht. In voorkomend geval, kan een bijkomende verduidelijking worden toegevoegd in de memorie ».

S'il est interprété dans ce sens, il semble toutefois que le régime transitoire en question implique potentiellement une nouvelle différence de traitement des banques exonérées : si elles ont déjà payé la contribution due à l'origine pour l'exercice d'imposition 2016 au moment de l'entrée en vigueur de la loi à adopter, celle-ci ne sera manifestement pas restituée, alors que dans le cas contraire, cette contribution ne devra plus être payée. La question est de savoir si telle est réellement l'intention des auteurs. Le régime en projet devra être adapté si nécessaire afin d'éviter toute discrimination.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Greet VERBERCKMOES

Jo BAERT